

Archeologienota

Pepingen, Kareelstraat Waterzuivering Deel 2: Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Gemotiveerd advies.....	2
2.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	2
2.2	Waardering archeologische vindplaatsen	2
2.3	Impactbepaling	3
2.4	Bepalingen van de maatregelen	4
3	Programma van Maatregelen	5
3.1	Onderzoeksdoelstellingen en -vragen	5
3.2	Onderzoekshandelingen	5
3.2.1	Datering	5
3.2.2	Anthracologisch onderzoek.....	5
3.3	Strategie voor analyse	5
3.4	Strategie voor conservatie	5
3.5	Schatting duur en kostenraming.....	6
4	Bibliografie	7

1 Administratieve gegevens

Algemeen

Naam site	Pepingen, Kareelstraat Waterzuivering
Ligging	Kareelstraat t.h.v. nr.5, Bellingen, Pepingen, Vlaams-Brabant
Kadaster	Pepingen, Afdeling 1, Sectie F, Percelen 136C, 138B, 139 en 140B
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2022-0218
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Archeologienota met bureauonderzoek (ID19986) Landschappelijk bodemonderzoek (2022A5) Proefsleuvenonderzoek (2022B142)
Bewaarplaats archief	Baac Vlaanderen bvba

Actoren

Auteurs	Sander Op de Beeck, Mark Willems & Toon De Herdt
Betrokken actoren	Sander Op de Beeck, Mark Willems & Toon De Herdt
Betrokken derden	-

Plangebied

Oppervlakte plangebied	8.600 m ²
Oppervlakte advieszone	-
Kartering gewestplan	Landbouwgebied

2 Gemotiveerd advies

2.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

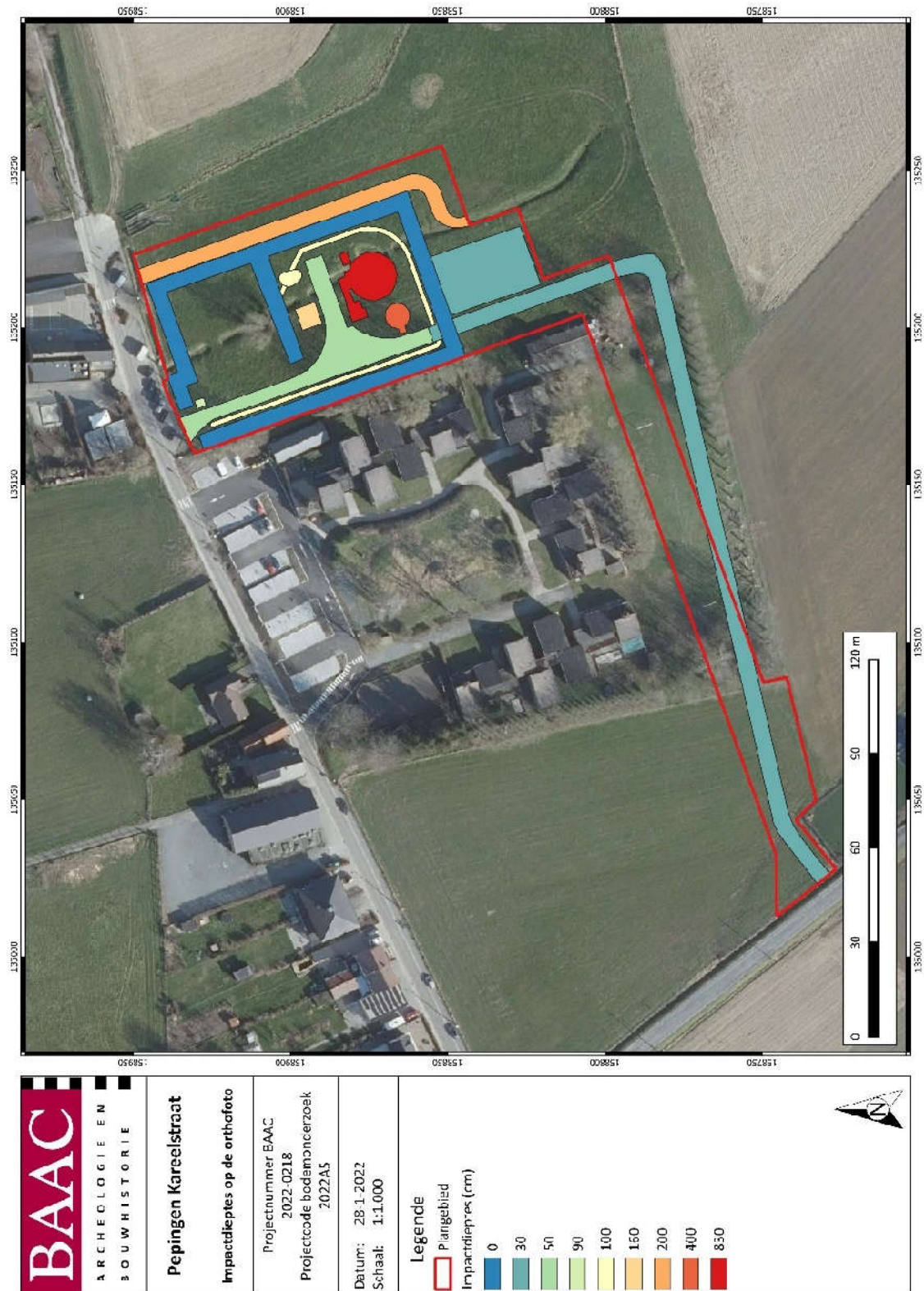
Het enige relevante archeologisch niveau dat kon worden geattesteerd bevond zich net onder de bouwvoor. Hier werden verschillende puinkuilen aangetroffen en een baksteenoven. Deze sporen zijn mogelijk te dateren in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd. Daarnaast bleek het oostelijke deel van het plangebied algemeen sterk verstoord. Puinlagen werden geattesteerd op een diepte van meer dan 2 m onder het maaiveld. Mogelijk gaat het om een opvulling van een afgraving met het oog op leemwinning. De kuil die werd opgevuld is mogelijk afgebeeld op de Ferrariskaart uit de 18^e eeuw.

In het westen van het plangebied werd veel minder verstoring geattesteerd. Daar was de bodem opgebouwd uit een dik, homogeen pakket colluvium. Dit werd nagegaan aan de hand van drie profielputten op de plekken waar de geplande werken een diepere impact zouden hebben.

2.2 Waardering archeologische vindplaatsen

Het enige vastgestelde archeologische spoor betrof de baksteenoven (S2001) en de verschillende puinkuilen. De waarde van de vindplaats ligt volledig in de verdere analyse van de bemonstering van de houtskoolrijke vulling van de stookkanalen van deze oven.

2.3 Impactbepaling

Plan 1: Impactdieptes op de orthofoto¹ (digitaal, 1:1, 28.01.2022)

¹ AGIV 2022d

Impactanalyse

“De biologische waterzuiveringsinstallatie zelf is een kegelvormige structuur. De installatie zal tot 8,30 m onder het maaiveld reiken, vanaf waar ze met paalfunderingen dieper in de grond zal worden verankerd. Deze ingreep zal dus een verstoring dieper dan 8,30 m -mv met zich meebrengen en dit over een oppervlakte van 250 m² (Figuur 3).

Naast de waterzuivering zelf wordt er ook voorzien in de aanleg van een indikbuffer (2,90 m tot 4,05 m -mv, 53 m²), voor de opvang van slib, een HS-cabine (0,90 m -mv, 8 m²), een dienstgebouw (tot 1,60 m -mv, 47 m²), een toegangsweg en verharding (0,55 m -mv, 690 m²). Daarnaast wordt het terrein verder ingericht met een infiltratiegracht (ca. 240 m²) en een wadi (ca. 30 m²), om wateroverlast door neerslag te voorkomen, deze worden tot 1,0 m diep uitgegraven. De Bellingenbeek zelf wordt omgelegd rond de installatie, wat dan weer een verstoring van 2 m met zich mee zal brengen over een oppervlakte van ca. 560 m².

Daarnaast wordt tijdens de werken voorzien in de aanleg van een bufferzone voor grondstockage (ca. 600 m²) en een werfweg (ca. 1.500 m²). Voor deze ingrepen wordt een verstoring van 0,3 m -mv voorzien, oftewel het afgraven van de teelaarde.

Daarnaast zal het terrein voor de waterzuiveringsinstallatie worden genivelleerd voor de aanvang van de werken naar + 53 m TAW, wat lokaal in het zuidwesten van het terrein een afgraving van ongeveer 1,5 m met zich mee zal brengen, maar ook deels zal leiden tot een ophoging (Plan 5). Bovenvermelde verstoringdieptes zijn ten opzichte van het nieuwe geplande maaiveld van + 53 m TAW. Bij bovenvermelde verstoringdieptes dient rekening gehouden te worden met een buffer van ca. 20 cm. Er moet rekening gehouden worden met het feit dat tijdens het uitvoeren van de geplande werken mogelijk wat dieper verstoord wordt door compactie, werfverkeer, weersinvloed en dergelijke meer.”²

2.4 Bepalingen van de maatregelen

De exploitatie van het potentieel op kenniswinst behoorde niet tot de doelstellingen van dit vooronderzoek. Het dient te worden uitgevoerd als vervolgonderzoek, onder de vorm van verdere uitwerking van een aangelegd archeologisch ensemble. De krijtlijnen van dit vervolgonderzoek worden uitgezet in het PvM dat hieronder volgt.

Daarnaast werd aangetoond, gezien de afwezigheid van andere waardevolle archeologische vindplaatsen, dat elke vorm van ander vervolgonderzoek geen potentieel kent op kennisvermeerdering. Het vervolgonderzoek beperkt zich dan ook tot de uitwerking van het aangelegde ensemble.

² DE HERDT & SAELENS 2021

3 Programma van Maatregelen

3.1 Onderzoeksdoelstellingen en -vragen

Verder onderzoek van de baksteenoven kan veel ontbrekende informatie en kennis over de archeologische vindplaats (in concreto omvat deze vindplaats enkel de baksteenoven) opleveren. De oven kan gekaderd worden binnen de resultaten van het (recente) archeologische onderzoek in de ruimere omgeving van Brussel en Vlaanderen in verband met de opkomst van de baksteenbouw op het einde van de middeleeuwen.

Volgende onderzoeksvragen worden geformuleerd:

- Wanneer was de oven in gebruik? Kan de huidige, zeer ruime datering (tussen 15^e en 17^e eeuw) worden vernauwd?
- Welke brandstof werd gebruikt? Van waar kan het gebruikte hout, houtskool of steenkool afkomstig zijn?
- Hoe past de vondst van deze baksteenoven binnen het algemene beeld van de opkomst van baksteenbouw in Vlaanderen in het algemeen en de omgeving van Brussel meer specifiek?

3.2 Onderzoekshandelingen

3.2.1 Datering

De datering van de pre-industriële baksteenproductie aan de Kareelstraat rust voorlopig op de ruime datering van een stuk aardewerk en het formaat van de bakstenen, tussen de 15e en de 17e eeuw. Een verdere analyse van de vulling van het stookkanaal kan tot een sluitende en adequate datering leiden. Er dient rekening te worden gehouden met twee verschillende 14C-dateringen, voor het geval één van de analyses zou mislukken. Deze datering is noodzakelijk voor het vervullen van het kennispotentieel van de vindplaats.

3.2.2 Anthracologisch onderzoek

Daarnaast kan anthracologisch onderzoek, dat tracht het soortenspectrum van de houtskool te achterhalen, essentiële informatie opleveren over de baksteenproductie en de organisatie van proto-industriële processen in het verleden. Belangrijk in deze is de mogelijkheid de resultaten te confronteren met deze van ander gelijkaardig onderzoek in de regio.

3.3 Strategie voor analyse

De richtlijnen in de CGP gelden als leidraad. De materiaaldeskundige stelt een adequate specifieke methodologie op in functie van de onderzoeksdoelstellingen en onderzoeksvragen. Het omvat steeds een waardering van de stalen, waarbij het potentieel voor verdere analyse door de materiaaldeskundige bepaald wordt. Na overleg tussen de materiaaldeskundige en de erkende archeoloog worden stalen geselecteerd voor verdere analyse.

3.4 Strategie voor conservatie

Na het assessment leken geen specifieke maatregelen voor de conservatie van het staal nodig. Na de waardering en analyse bepaalt de betreffende materiaaldeskundige indien nodig verdere conservatieve maatregelen.

3.5 Schatting duur en kostenraming

Het verder natuurwetenschappelijk onderzoek en de rapportage ervan wordt op €4.200 begroot. Deze begroting omvat een anthracologisch onderzoek, twee 14C-dateringen en rapportage. De maximale duur voor het onderzoek wordt op 1 jaar geschat.

Elk (deel-)onderzoek dient te worden uitgevoerd door een betreffende deskundige, met de nodige kwalificaties zoals in CGP Hoofdstuk 4.

4 Bibliografie

HARTOCH, E., 2009. Archeologisch onderzoek naar baksteen ovens in Vlaanderen: een overzicht. In T. OOST & E. VAN DE VOORDE, eds. *In vuur en vlam! Omgaan met baksteenerfgoed in Vlaanderen, Jaarboek voor Geschiedenis en Volkskunde*. Antwerpen, pp. 62–134.